СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 172. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 25. липня, 1929. VOL. XXXVII. No. 172. Jersey City, N. J., Thursday, July 25, 1929. THREE CENTS.

ЗАХОДИ ГУВЕРА ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ АРМІЇ

ОТВИРАЄ ДОРОГУ ДО ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН, 24. липня. — Президент Гувер покінчив з американським ґенеральним штабом ряд конференцій, зміряючих до поменшення американської армії. Сей крок уважає він льоґічними вислідком пакту Келоґа проти війни та американської пропаґанди за замиренням світа.

Предкладаючи сей проект американському народови, президент Гувер звертає увагу передовсім на зростаючі кошти удержання армії. Колиб кошти на удержанне армії мали йти вперед з такою скорістю, як вони йшли досі, то в 1933 році Злучені Держави видавалиби на воєнні приготовання 803 міліони долярів у рік, або більше як котранебудь инша держава в світі.

Уряд дає тимсамим до зрозуміння, що обниживши видатки на армію, він буде могти теж обнижити податки населення.

СЕНАТОР БОРА ПРОТИ ТАРИФОВОГО ПРОЄКТУ.

БОЇТЬСЯ БЮРОКРАТИЗМУ.

ВАШИНҐТОН, 24. липня. — Сенатор Бора, один з визначних поступових републиканців, котрий попирав підчас президіяльних виборів кандидатуру Герберта Гувера, виступив нині публично проти проєкту нового митового закона, предложеного ґрупою Гуверових републиканців.

Сенатор Бора противиться головно постанові проєкту, яка надає урядови право обнижати або підносити мито на ріжні заграничні товари. Бора думає, що се дає завелику владу американському урядови та може стати основою розвою американського бюрократизму.

Сенатор Бора уповажнив краєвий демократичний комітет виступати в його імени проти проєкту тарифи з тих причин.

СТИМСОН ПОЯСНЯЄ СВОЮ ІНТЕРВЕНЦІЮ В МАНДЖУРІЇ.

ХОЧЕ ТІЛЬКИ МИРА, НЕ ДБАЄ ЗА СЛАВУ Й ПРИЗНАННЯ.

ВАШИНҐТОН, 24. липня. — У своїй розмові з представниками американських ґазет американський секретар стейту Стимсон, який являється не тільки немовби премієром міністрів, але й міністром заграничних справ, пояснив мотиви своєї інтервенції в непорозумінню між Москвою і Китаєм у справі манджурської залізниці.

Стимсон заявив, що йому ходить тільки о мир та що він уважав себе обовязаним до таких кроків, бож прецінь Америка предложила світови так званий противоєнний пакт Келоґа. Йому не ходить зовсім о те, щоби його вважали за миротворця.

Він дав до зрозуміння, що чутки про те, немовби Япан не годився на мирову акцію Америки, є неправдиві; противно, Америка має активну поміч зі сторони Япану в кождому заході для замирення Далекого Сходу.

НЕДАВНО ПОСТАВЛЕНИЙ РЕКОРД ЗНОВА ПОБИТИЙ.

ЛЕТУНИ ЛЕТЯТЬ БЕЗ ПЕРЕРВИ ПОНАД 10 ДНІВ.

СТ. ЛУІС, Мезуре, 23. липня. — Ще не минуло два місяці з часу, як летуни Роберт Райнгарт і Мендел здобули в Колвер Сіті, в стейті Каліфорнії, рекорд довготревалости лету, літаючи без перерви 246 годин, а вже нині найшлись инші летуни, які сей рекорд побили.

Є ними летуни Дейл (Ред) Джексон і Форест Обрайн, які в 3. годині зполудня сьогодня влетіли 246 годин і ще зовсім не мають охоти висідати. Коли минав час попереднього рекорду, зі землі привитали летунів свисти й трублення фабрик, автомобілів і кораблів.

Летуни повідомили радіом своїх прихильників, що вони мали клопіт з машиною, яка почала розприскувати нафту, але вони в воздусі направили хибу й тепер думають ще довго летіти. Їх прихильники знова, які фінансували сей лет, відповіли їм, що вони дають їм сто долярів за кожду додаткову годину лету.

ЩЕ ОДНА ВЕЛИКА ПРОМИСЛОВА КОМБІНАЦІЯ.

ШИКАҐО, 23. липня. — Стендард Ойл Компанія виробила плян величезної нафтової комбінації. Стендард Ойл Ко. оф Індіяна має злучитися з Панамерикен Петролеум енд Тренспорт Ко. та утворити разом підприємство, яке має мати маєтку на три чверти міліярда долярів.

КИТАЙЦІ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ БЕЗЧЕЩЕННЯ СВОЄЇ НАЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 24. липня. — Китайський ґенеральний консуль у сьому місті протестує публично проти музею воскових фіґурок у Ковні Айленді, буцімто представляючих життя в Китаю. Між зображеними восковими фіґурками сценами є: яма опіюмова, публична кара смерти, кімнати муки і таке инше. Консуль говорить, що в теперішньому Китаю нема нічого подібного й тому „музей" дає видцям фальшиве понятте про край.

8-ЛІТНИЙ УКРАЇНЕЦЬ БРАТОВБИЙНИКОМ.

ЕЛИЗАБЕТ, Ню Джерзі, 23. липня. — Стейтова прокураторія постановила поставити перед велику лаву присяжних суддів за братовбийство 8-літного Українця, Дмитра Негребецького.

Подія була випливом сварки між Дмитром Негребецьким і його 16-літним братом Михайлом за рушницю. Властителем рушниці був властиво Михайло, але Дмитрови забаглося її мати на тій основі, що він молодший. Підчас сварки Дмитро пострілив з рушниці свого брата так, що сей помер на місці.

Похорон убитого відбудеться завтра. Возьме в ньому участь матір (батько їх помер уже) та молодий убийник, як також віддія пластунів, до котрого належав убитий.

Прокуратор предложить молодого вбийника лаві присяжних суддів, але не каже, яке домагання поставить він лаві. Він дає до зрозуміння, що після права дитина, котра має 7 літ, відповідає вже за свої вчинки.

ВЕЛЬМОЖНІ ГОСТІ.

Большевицький комісар торгослі Мікоян принимав у себе в Москві американських промисловців і капіталістів. Він говорив, що Росія тепер студіює американські методи промисловости й торговлі, щоби їх впровадити у себе. Йому звернули увагу на те, що російська програма розбудови індустрії є занадто оптимістична й форсовна. Він відповів, що в кожному ділі бувають помилки. Друга ґрупа американських капіталістів, у скількости 100 учасників, перебуває в Ленінґраді, де вона оглядає музеї, церкви, Петропавловську кріпость і т. п.

ТРЕБА 1,450 НОВИХ УЧИТЕЛІВ.

Польське міністерство освіти доручило кураторіям заанґажувати підчас вакацій 1,450 нових учителів для народних шкіл на новий шкільний рік.

ЗАБОРОНА ЗЕЛЕНОСВЯТОЧНОЇ ЗБІРКИ.

Цього року відмовили всі три східногалицькі воєвідства дозволу на переведення орґанізованої збірки на Товариство Охорони Воєнних Могил та Українське Товариство Допомоги Інвалідам у Львові. Мотиви відмови — перетяження населення ріжними збірками та і те, що збірку ділили оба Товариства, хоч у минулому році цього жадне воєвідство за перепону не уважало. Тому цього року не буде збірки на лісти. Обовязком громадян, товариств, інституцій і економічних установ надіслати свою жертву на оба товариства чеками, які будуть розіслані з усіма часописями.

ГР.-КАТ. ЦЕРКВА З ПІДКАРПАТТЯ ДО ПРАГИ.

Недавно розібрали стару деревляну церкву в Медведівцях на Підкарпаттю, щоби її перевезти до Праги, де вона буде поставлена в парку Кінського. Працю проводив директор Народного Музею д-р Фабіян і інж. Моравка. Лучалося, що уряди громадські, побудувавши нові (правдоподібно під впливом американських реемiґрантів) несмачного стилю церкви, продавали старі будинки на дрова. Памятковий уряд встрявав у такі справи вже кілька разів.

ВРАЖІННЯ З РУМУНІЇ.

Один закордонець, учасник конґресу в Букарешті, висказався в черновецькій „Таґеспост" про свої вражіння з Румунії. З великої статті подаємо нашим читачам найважніші моменти: „В реґаті (корінній Румунії) все здавалося мені чужим, так, що я мав вражіння, що находжуся далеко від західної Европи. При переступленню бувшої границі Буковини пізнав я сейчас: **Тут зачинається знову середуща Европа.** Зміна була величезна. Люди здавалися инші, хати ліпші, спосіб побудовання сіл більш европейський". Говорячи про чудове приняття в реґаті як з боку властей так і населення, каже чужинець: „В Буковині не звернуло на нас населення тої уваги, що в реґаті. Це треба мабуть приписати вищому культурному степеневи цеї провінції. Мабуть тут неможливо було командувати ціле населення до приняття".

ПОЛІЦІЯНТКИ В ПОЛЬЩІ.

У „Моніторі" з 15 червня є розпорядок міністерства внутрішніх справ про отворення у Варшаві поліційної школи для рядовичок. На курсі може бути 1,000 учасниць.

ГОЛОД І ЛЮДОЇДИ В КИТАЮ.

В Китаю тепер такий голод, як був перед кількома роками на Україні. Зголодніле населення зачинає себе взаїмно грабити та вбивати. Заграничні часописи подають вістку, що на одно місточко напала розбійницька ватага та забрала зі собою кільканацять людей. Пізніше за містом найдено обіджені кости тих людей. Їх бандити повбивали та зїли їх мясо.

ДОБРИЙ СИН.

Є в Галичині місто Бережани й мешкає в них Антін Малачинський. Не писалиб ми про нього, колиб не це, що має сина. Приїхав отже Антін Малачинський зі сином до Львова, щоби показати свойому Тадеушові Львів. Батько мав гроші, а син ні. Сильно подобався Львів Тадеушові й не богато думаючи взяв собі від батька 500 зл. та 100 дол. готівкою і вийшов оглядати місто. І тепер син має гроші, а батько ні.

БОЛЬШЕВИКИ ШУКАЮТЬ ВИНОВНИКІВ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.

В Москві працює спеціяльна комісія, якої завданням є зібрати всі матеріяли та документи, що відносяться до світової війни. Ці матеріяли мають бути надруковані й вони мають виказати, хто є дійсним виновником війни. Надруковані матеріяли складатимуться з кількох томів, при чому кожний том числитиме 600—700 ріжних документів враз з поясненнями.

АВСТРІЯ НЕ ХОЧЕ РОЗЗБРОЇТИСЯ.

Міністер Бріян вислав в імени конференції амбасадорів до Ради Союзу Народів письмо, в якім повідомляє, що ліквідацію міжнародньої військової контрольної комісії в Австрії припинено. При цій нагоді мін. Бріян стверджує, що Австрія не виконала вповні зобовязань в справі роззброєння, принятих санжерменським договором. А саме, приватні військові союзи розпоряджають великою скількістю машинових і звичайних крісів та муниції. Зокрема Відень є середовищем тайної торговлі зброєю.

БОЛЬШЕВИЦЬКА НАВАЛА КУРЕЙ НА ПОЛЬЩУ.

Польща дозволила большевикам привести до Польщі 300,000 курей. 150 тисяч вже привезено, а друга половина приїде в липні й серпні.

Не знаємо, кому більше дивуватися: большевикам чи польському міністерству торговлі. Бо в Радянськім Союзі міське населення не може докупитися мяса — так його мало по містах, а знову в Польщі кури такі дешеві, що треба би шукати для них заграничних ринків збуту.

Чи не повинно бути на відворот: щоби Польща вивозила свої кури до Радянського Союзу.

МУСІВ ОЖЕНИТИСЯ.

Перед роком появилася в одній еспанській ґазеті оповістка, що панна Люїджа де Абрантес одружилася. Та це не була правда і оскорблена діва подала винного в суд. Показалося, що оголошення подав ґраф Роверо-і-Роверо, якого засудив суд на 2 міліони пезет кари, або на подружжа з панною де Абрантес. Тому, що женячка далеко дешевша ніж 2 міліони, а молода панна не була від того, то тиждень по розправі відбулося весілля. В цей спосіб відбув ґраф свою кару.

РАТИФІКАЦІЯ МАДЯРСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО ТРАКТАТУ.

Мадярський парлямент ратифікував розємний і поєднавчий трактат, заключений між Мадярщиною і Польщею.

ХОЧУТЬ ЗАВЕСТИ В СЕБЕ ЗБІЖЕВИЙ МОНОПОЛЬ.

Через небувалу знижку цін мали німецькі хлібороби великі втрати. Тепер німецька влада створила збіжевий комітет з чотирох представників хліборобських орґанізацій, які мають найти спосіб, як на майбутнє можнаби спинити збіжеву спекуляцію та охоронити селян перед стратами. Хліборобські і робітничі партії домагаються, щоби в Німеччині заведено державний збіжевий монополь.

АВАНТУРИ „ПОБОРОВИХ".

В Тешині (Польща), як і врешті всюди час від часу відбувається бранка. І зі села Скочова їхали новобранці до Тешина. Їхали й пили. Співали й пили. Приїхали, напилися тай почали при „поборовій комісії" співати. Розсердилася комісія тай двох арештувала. Не видержали новобранці: що це? Ще до війська не взяли, а вже арештують. Тай не довго думаючи, гурра на поліцію. Потурбували поліцію, а самі пішли до арешту. Там вже не співають.

ШВЕДСЬКІ ВІКІНҐИ В СВІТЛІ НАЙНОВІШИХ ДОСЛІДІВ.

Знані шведські археольоґи, проф. Біргер Нерман і д-р Арне Туре, представляють походи Вікінґів до Росії аж до Каспійського й Чорного моря в цілком иншім світлі. Це не були ані грабіжні походи, ані приватні купецькі підприємства, але експедиції шведських королів. Від р. 600. кольонізували вони Фінляндію, Естляндію й Лотвію, й оснували в 9. століттю васальні держави в Києві і на Криму. Шведські учені доказують свій погляд знахідками старинностей, які відкрито в землі Росії й балтійських країв, як також літературними посвідками Нестора, київського літописця, гамбурґського єпископа Рімберта, ісляндського історика Снорре Стурлясон і т. д. Сполука з ісляміським й візантійським ярмарком мала для шведської торговлі велике значіння і тому обсадили Шведи устя великих російських рік. Року 825. вислав шведський король Берн депутацію, яка дісталася через Росію, Україну й Византію до Франції. В арабських літературних памятниках потверджується, що ісляміські дипльомати приходили до Швеції як з мавретанської Еспанії так і з Туркестану.

КИТАЙ ДАЛІ ОБВИНУВАЧУЄ РОСІЮ В ЗАПОЧАТКОВАННЮ КОНФЛІКТУ

ҐУБЕРНАТОРИ ТРОХ ПРОВІНЦІЙ ОГОЛОСИЛИ СПІЛЬНУ ЗАЯВУ. ОБВИНУВАЧУЮТЬ РОСІЮ В НЕДОДЕРЖАННЮ КИТАЙСЬКО-РОСІЙСЬКОГО ДОГОВОРУ.

МУКДЕН (Китай), 24. липня. — Три ґубернатори північно-східних провінцій Китаю, що творять Манджурію, оголосили спільну заяву зприводу російсько-китайського конфлікту. В довгій своїй заяві вони складають вину за розрив з Росією на радянський уряд. Ці ґубернатори говорять, що большевики використовували перебування своїх урядовців на Східно-Китайській залізниці для комуністичної пропаґанди, направленої проти китайського уряду та проти сучасного його суспільного ладу.

Тому це порушення большевиками договору, підписаного ними з Китаєм у 1924 році, виправдує китайську акцію в справі заміни російських службовців китайськими на залізниці в Манджурії. Так виправдують поступовання Китаю ґубернатори манджурських провінцій.

АРЕШТОВАНО 300 КОМУНІСТІВ.

ТОКІО (Японія), 24. липня. — Знову арештовано 300 урядовців та инших Росіян, служачих на Східно-Китайській залізниці. Китайці обвинувачують їх у веденню пропаґанди серед службовців залізниці, направленої до того, щоби вони переводили саботаж та страйк, як протест проти захоплення Китаєм залізниці.

Крім того ще зрештовано 42 инших російських службовців у ріжних частинах Манджурії. Всі арештовані увязнені в Харбіні.

НЕ ПЕРЕВОЗЯТЬ КИТАЙЦІВ.

ТОКІО (Японія), 24. липня. — Японський головнокомандуючий в районі південно-манджурської залізниці, що знаходиться під контролею Японців, заборонив перевозку китайських узброєних військових відділів через смугу цієї залізниці. В кожному випадкові, коли китайським військам треба буде пройти через терен, де знаходяться японські війська, вони мусять мати спеціяльний дозвіл головного командування японськими військами.

Можливо, що Англія також збільшить скількість своїх військ у Китаю. Там тепер знаходиться його шість батальонів. Правительство тепер вияснює, чи не треба це число побільшити.

ТРОЦЬКИЙ ПО СТОРОНІ РАДЯНСЬКОГО УРЯДУ.

ЦАРГОРОД (Туреччина), 24. липня. — Перебуваючий тут на вигнанню Троцький заявив, що в російсько-китайському конфлікті він сам та його прихильники „опозиціонери" до Сталіна цілковито стоять на стороні радянського уряду. Він запевняє кореспондентів, що в конфлікті винний не російський уряд, а китайський, котрий виявив свою аґресивність.

Троцький вважає, що китайська армія не зможе устоятись проти червоної армії, коли їй не пособить якась чужа армія. Він думає, що до війни не прийде, бо большевики ведуть політику мира. Троцький вважає американську інтервенцію в справі китайсько-російського конфлікту не важною, бо Америка не визнала Росії й не має з нею звязку, а також інтереси Америки в Манджурії дуже незначні.

НЕ ДАЮТЬ ВІЗ.

ТІЯНТСІН (Китай), 24. липня. — Російському консулятови в Тіянтсіні й Пекіні не видано китайських віз на виїзд до Росії. Видачу віз заборонило нанкінське правительство на тій підставі, що війни між Китаєм і Росією не проголошено.

Радянські консулі негайно зажадали з Москви інструкцій.

МОСКВА, А ПОСЕРЕДНИЦТВО ФРАНЦІЇ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія), 24. липня. — Французький міністер справ закордонних Бріян поставив до радянського уряду, через його посла в Парижі, Довгалевського, слідуючі питання: 1) Чи Росія прийме посередництво Ліґи Націй; 2) Чи прийме Росія розємчу комісію; 3) Як Росія ставиться до своїх обовязків, що випливають з підписання нею пакту Келоґа.

На це радянський уряд відповів Бріянови: 1) Росія не прийме посередництва Ліґи Націй, бо вона вважає її буржуазною інституцією; 2) Росія не може погодитися на розємчу комісію, бо закони її та всі основи політики так ріжняться від законів і основ політики инших держав, що зовсім виключають дійсне посередництво їх.

ВОЮЮТЬ З ЧАЄМ.

МОСКВА (СССР), 24. липня. — З огляду на розрив з Китаєм Росія буде купувати тепер не китайський чай, а инший. Звичайно щорічно вона купувала в Китаю чаю на 15,000,000 рублів.

ПАКТ КЕЛОҐА.

ЗІ СЬОГОДНІШНЬОГО ДНЯ ПАКТ КЕЛОҐА СТАЄ ПРАВОСИЛЬНИМ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія), 24. липня. — В колах Ліґи Націй сподіваються, що пакт Келоґа зі сьогоднішнього дня, коли починається термін його входу в життя, буде мати позитивне значіння для провадження світової політики мира. Особливо багато надій Ліґа Націй покладає на те, що Америка буде й далі старатися провадити політику мира.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 6, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Загряницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За відповідь посилається 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЮНІОНІЗАЦІЮ ПІВДНЯ

Ще від горожанської війни між полудневими і північними стейтами в шістьдесятих роках минувшого століття звикли люди вважати південні стейти за переважно рільничі. Думали люди, що коли шістьдесять літ тому там було рабство, то там певно ще й нині існують малощо не середньовічні умови. Так люди тільки й роблять, що управляють бавовну та цукрову трощу. Про фабрики ще певно тільки чували, але їх не видали. І робітничого питання у властивому розумінню там ще певно нема: головна робітнича сила се Мурин, душею ще на пів раб, не надаючийся ні до фабричної праці ні до організації.

Так люди звичайно представляли собі південні стейти. Та дійсний образ далеко вже нині відбіг від сього стану. Правда, південні стейти ще далі лишилися переважно рільничими стейтами, але й фабричний промисел поробив там значні поступи. Підчас усяких клопотів зі своїми робітниками на північі ріжні фабриканти переносили свої фабрики на полудне. Думали найти там дешевих робітників-Муринів, дешевих і вдоволених з низької заплати. Думали, що там нема юнії, просто фабрикантський край.

Тимчасом війна й повоєнний період поробили великі переміни в суспільному устрою полудня: Мурин нині вже не одинокий робітник на полудни. Богато Муринів просто раз на все покинуло полудне. Знова до нововідкритих фабрик наплило богато білих з півночи. Серед великих мас робітництва стала наростати свідомість потреби боротися за поправу своєї долі, за підвисшенє робітничої заплати, за поправу умов праці. Почули робітники, що пересічна заплата в 14 долярів у тиждень за низька. Виникнула потреба організації робітників. Працювати 10 або 12 годин у день за довго.

Полудневі фабриканти скричали: „Гвалту. Полудне — свобідна країна. Край отвертої шапи!" На організаторів накинулися з переслідуваннями: їх арештовано, бито, замикано в тюрми, суджено за ріжні видумані злочини.

Та се не застрашило робітників, серед котрих є богато нащадків старих полудневих гірняків, які все вміли боротися за свої права. Робітництво полудня дає добрий відпір проти безправного позбавлювання себе права організації. Тепер робітництво північних стетів собі вмішується в справу та йде зі збірками помагати південним страйкарам та тим, що впали жертвою в боротьбі за робітничі права.

Боротьба не обходиться без жертв, але остаточно вона мусить скінчитися побідою робітників.

РЕЛІГІЙНО-ВІРОІСПОВІДНИЙ ХАОС.

На всій українській національній території, як вона довга і широка, панує релігійно-віроісповідний хаос, відбувається віроісповідний танець, в якому беруть участь — чи то наявну, чи посередно, чи тільки ідеально — майже всі релігійні центри. Саме тоді, коли на заході затихають останні відгомони завзятої релігійної боротьби і „Культуркампф-у", в нас спалахують полумяні язики релігійних пристрастей, втягаючи в свій крутіж найбільш енергійні одиниці, зуживаючи масу сил і енергії.

Під релігійно-віроісповідним оглядом не лише українська національна територія, але — так сказатиб — віроісповідна площина збірної одиниці: української нації — уявляє собою неправильно поштатовану шахівницю. На західньо-українській території маємо католицизм і православя. Католицизм ділиться на два головні відділи (обряди): римо-католицизм і греко-католицизм, що фактично є українським католицизмом. Між цими двома напрямками пробизається маленьке відгалуження польсько-латинського католицизму — „католицизм східного обряду", що є новим виданням старої польонізаційно-політичної унії, яка стільки шкоди наробила не лише Україні, але й Польщі в XVII. і XVIII. ст. Римокатолицизм зі своїм дивоглядним „католицизмом східного обряду" є засобом політичного осідлення і культурної денаціоналізації українського народу. В греко-католицизмі борються дві струї: реформаторсько-ультрамонтанська, через яку все виразніше просячають впливи ватиканського Риму, і українсько-византійська, базована на нашій власній національно-церковній традиції. Тоді як інтернаціоналізуюче ультрамонтанство, відсунувши громадянсько - соборницький чинник. находиться в приспішеній офензиві на всіх ділянках нашого життя, українське византійство постійно находиться у відступі. Також самі три тенденції проявляються в „автокефальному" православю в Польщі: російсько-православна, українсько-православна і польсько-православна.

На українських землях у Румунії таксамо існує поділ на православних й уніятів. при чому православя находиться під виключними румунськими впливами, а греко-католицтво саме тепер опановують Румуни при допомозі конкордату з римською курією. Аналогічне явище маємо й на Закарпатті, де греко-католицтво шукає опори в чехо-словацькому латинстві, а православний рух розвивається під виключними впливами російської еміграції.

На Радянській Україні зустрічаємо два яскраві табори: релігійний і протирелігійний, себто безвірницький. Цей останній є теж деякою формою специфічної позитивістичної релігії. Релігійний табор розпадається на три національно-культурні струї, які представляє собою: російсько-патріярхальна (б. синодальна) церква, українська автокефальна церква і жива церква. Перша з них є заборолом російської церковної єдности і російських національно-культурних і навіть політичних впливів, друга висловлює собою церковно-визвольні змагання українського народу, а третя є посереднім твором, головно чисто політичним як база радянсько-соціяльних впливів.

Проти цих трох церковних організацій, поріжнених між собою, стоїть суцільна позитивістично-світоглядова організація, організація безвірників, поборюючи всяку релігію найбільш неперебірчивими, просто огидними способами. Боротьба з релігією, з вірою не є нічим новим. Відбувається вона цілими століттями, як і боротьба церкви із супротивними течіями. Поборювання віри і церкви в Рад. Союзі в нинішніх часах не робилоб більшого враження, якби не ті засоби, в яких презирство йде на перегони з провокацією і блазенством (як напр. підчас „червоного карнавалу"). Що радянсько-комуністична влада поборює церкву і віру — це зрозуміле. Бож церква є виразником ідеалістичного світогляду в противенстві до реалістичного правителів Радянського Союзу. Церква є державою в державі, чого не можуть терпіти ексклюзивні комуністи. Є вона вкінці в значній мірі зберігачем і резервуаром старих ідей і впливів або супротивних радянській владі концесій. Але поборювання самого культу, насилування сумління, нищення „забобонів" в такий наявно-драстичний і блазенський спосіб, як це ділається підчас „червоного карнавалу" — це є негідне культурної людини без огляду на її світогляд.

Як бачимо, на всій українській національній території під релігійно-віроісповідним оглядом простягається незвичайно поплутана шахівниця. Всі конфесії, що борються за душу української нації, є звязані з тим чи иншим релігійним центром, отже: з Римом (римо- і греко-католицтво та „католицтво східного обряду"), з Москвою (патріярхальне православя), з Константинополем (польське „автокефальне" православя) і навіть під деяким ідеольогічним оглядом з англо-саським протестантизмом (українська автокефальна церква). Очевидно, поминаємо всі ті численні секти, які закидують сіти на наш нарід у старім і новім світі.

За далеко завів би нас розгляд взаємновідносин між поодинокими церквами на нашій території, як виразниками віроісповідних організацій і світоглядів. Українсько-національний елемент вміщує в собі тільки українсько-католицька й українсько-автокефальна церква. Та відношення між цими церковними організаціями є як не наскрізь ворожі, то щонайменше легковажні. Українська автокефальна церква дивиться на унію крізь призму історії і релігійно-полемічної літератури, не беручи на увагу еволюції останнього століття і перетоплення галицької унії в огні українського національного відродження. Знову ж наші ультрамонтани трактують українську автокефалію як видумку „невгомонних" інтелігентів-націоналістів, як щось нежиттєве, проминаюче, як національно-церковну „моду". В своїм консерватизмі вони не можуть погодитися з „революційним" уведенням до богослужень живої літературної мови, а головно зі „самосвятством" церковно-автокефальної єрархії (анальогічно до англьосаської церкви). Під тим оглядом наші ультрамонтани віддають першенство патріярхально-православній церкві. А в своїх поглядах на стан церковної справи на Рад. Україні доходять вони просто до величавих парадоксів, навіть потураючи в душі безвірницькій акції. Мовляв, аж з хвилею знищення православя всіх відтинків безвірниками можлива буде успішна місійна акція на свіжому релігійно-віроісповідному облозі.

Ось так у низці заміток старалися ми всебічно порушити комплекс церковно-віроісповідних справ у відношенні до нашої території і нашого народу. Не маємо на меті робити якихнебудь загальних висновків, бо це справи незвичайно складні і важкі. Порушили ми ті справи у звязку зі зростаючою силою і впливами Риму та культурно-віроісповідного і політичного натиску на душу нашого народу найріжнороднійших центрів. Нашим завданням було тільки заставити наше громадянство до передумання всіх цих явищ. Зазначуємо вкінці, що ідеальним станом для якоїсь нації під релігійно-віроісповідним оглядом є стан одної концентруючої релігійної організації для всієї нації.

„Діло".

Поезія і проза. — Дивися, Богданку, як гарно виглядає це дерево, повне цвіття.

— Так... але виглядало би ще гарніше, колиб було повне яблок.

30-ЛІТНІЙ ЮВИЛЕЙ УКРАЇНСЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ В ТЕРНОПОЛІ.

Дня 30. травня обходив Український Кооперативний Банк в Тернополі 30-літний ювилей своєї діяльности. Ювилейне свято попередило богослужения в місцевій церкві, потім о год. 11. перед полуднем почалися святочні сходини в салі Української Бесіди.

Свято почалося промовою голови Надзірної Ради, д-ра Остапа Постригача, в якій бесідник підніс заслуги перших основників тієї найповажнішої установи на поділлю та привитав прибувших на ювилей гостей. Опісля виголосив реферат про початки та розвій банку д-р Степан Баран, член дирекції цьогож банку, відтак слідували промови місцевих і замісцевих делегатів та відчитання численних привітів.

Між гостями, що прибули на ці святочні сходини, можна було помітити і пять живучих голов Надз. Ради: 90-літного старця о. Григорія Чубатого зі Ступок, проф. Омеляна Терлецького зі Львова, д-ра Володимира Витошинського, проф. Івана Боднара і д-ра Остапа Постригача з Тернополя.

Теперішний Український Кооперативний Банк у Тернополі оснований 1899 р. під назвою — Повітове Товариство Кредитове в Тернополі.

На протязі свого існування статут Товариства був кілька разів змінюваний, а остаточну й основну зміну переведено на загальних зборах 10. грудня 1927 р., і цей новий статут і нову фірму зареєстрував окружний суд як торговельний ухвалою з дня 15. лютого 1928 р.

Перед війною в 1913 р. членів було 3,030, уділів 64,638 корон, запасний фонд у готівці та цінних паперах 38,158.70 к., ощадностей вкладки 1,232,483.60 к., загальний річний оборот 5,108,19.75 к., значиться понад міліон долярів. Банк мав при тому ще і власний поверховий дім, передвоєнної вартости 194 тисячі корон.

По воєннім знищенню Банк відновлено в 1918 р. та з причин заедної зміни влади й хуртовини 1918—1921 років не було змоги поширити його діяльности. Та всеж таки Банк перебув якось цю важку кризу і по переведенні вальоризації 1929 р. ступив вже на твердий шлях поступінного розвою. Біланс з 31. грудня 1928 р. виказує членів 771, уділів 9,459 зл., запасного фонду 184,006 зл., ощадностевих вкладок 202,309.28 зол., загального річного обороту 1,032,053.61 зол. Як виказують числа, то оборот був пять разів менший ніж 1913 р. але два рази більший ніж 1927 р., що є найкращим доказом його розвою.

Український Кооперативний Банк це одна з найповажніших установ на нашім Поділлю. Його заслуги для добра населення великі. У скрутні часи рятував він селян від лицитації і тисячам поміг до викупна землі з чужих рук. Крім цього видавав Банк чимало гроша й на народні цілі і датки ці винесли від початку існування доволі поважну квоту, бо понад 20 тисяч долярів.

В. Кедровський.

1919 РІК

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1919 р.

(27)

Придивляючись до життя урядових інституцій та органів державної влади, я часто бував у ріжних установах і, требаб сказати, значно більше порядку тут я бачив ніж було його у нас. Властиво від всього віяло скорше дореволюційною мертвеччиною. Деколи лише здавалося, що інтензивно працювали старі апарати влади, але мало в чому відбивався дух революції, дух боротьби. На мене це робило скорше негативне, ніж позитивне враження, бо від нього віяло старою „цісарською" Австрією. Чулося, що революція широких мас в Галичині не захопила й на всьому життю та в поведінці їх ще міцно спочиває дух жандарміського „порядку" старої Австрії. Влада всіма силами старалася це підтримувати, щоби не допустити до ширшого народнього руху, щоби не дати масам вислизнутися з рук „порядку та законности". Мені здавалося, що в Галичині національну й соціяльну революцію стараються перевести в межах дозволених традиціями й законами старої Австрії, але тут зовсім не було революційної творчости, яка кидає маси на героїзм, на високий подвиг, хоч може це й болюче, але потрібне й неминуче підчас великих потрясень. А в Галичині всі старалися зробити національно-соціяльну революцію в межах якоїсь умундурованої, закутої у футляр еволюції.

Тут не пронеслося тієї страшної революційної бурі, що на Великій Україні все перевернула догори корінням. Там революція все змела, що лишилося з часів царату, але в Галичині все зберігалося й старанно заховувалося в непорушному вигляді, як дорогоцінна спадщина старої Австрії. Лише Поляки залишили свої державні становища та перейшли до стану пасивного саботажу, або подалися в ині місця, де почали брати чинну участь в боротьбі проти Українців у Галичині.

Я бачив, як муштрувалося інтензивно українське військо, що формувалося на підтримку дієвої армії. Враження воно робило гарне, але відчувалося брак зласмотрення. Инколи проходили окремі військові відділи, що вирежали до Львова на фронт. Спокійно й поважно проходили ці війська, але знову не чулося в них того революційного запалу, з яким ішли в бій та на фронт придніпрянські військові частини. Вони, хоч були не так гарно організовані та вишколені, як галицькі, й навіть часто нагадували собою скорше „буйну вольницю", ніж сучасну регулярну армію, але їх дух не був закутий у касарняну австрійську виправку. Я тут не стану говорити, що ліпше в цих двох арміях було, але мені було важко, що серед галицького війська я не бачив того запалу, який був серед Придніпрянців. Мені здавалося, що колиб до Галицької Армії з її прекрасною дисципліною, вимуштруваністю та почуттям відповідальности й свого обовязку перед державою, а також національною свідомістю, додати національно-революційний ентузіязм Придніпрянців, то це булаб армія бойців-львів, якої жаден ворог не був би подолати. Увесь героїзм, що проявила Галицька Армія, був героїзмом свідомости, розуму, льогіки, але не героїзмом запалу, серця, почуття. Я думаю, що нещаслива доля українського народу в значній мірі сталася від того, що якости цих двох армій не були скоординовані та сполучені в одним спільним пляні, в одній спільній акції, на спільних фронтах.

Над цим ми повинні застановитися, коли думаємо дійсно створити єдину могутню націю українського народу. Координація й сполучення в єдине ціле всіх позитивних якостей ріжних відламів нашого народу може створити дійсно модерну творчу націю.

Кілька разів я заходив до Національної Ради й з великим зацікавленням прислухувався та приглядався засіданням її. Тут таксамо я побачив повну протилежність тому, що було в Центр. Раді. Там, у Києві, все було захоплене революційним пориром, там буяло життя, шукаючи в революційних поривах нових форм. Там чулося те глибоке потрясення, яке переживає український нарід, там чулася мука народження нової нації й буйний, часто необміркований і може недоцільний запал та пориви до життя, до створення якихсь нових форм. Навпаки, тут, у Станиславові, засідання Національної Ради робили на мене враження засідань дореволюційних російських губернських земських зібрань, на яких обговорювалися й вирішалися губерніяльні справи. На тих земських зборах траплялися иноді й гарячі дебати, але всі вони не виходили за межі „законности й порядку". Отакі саме дебати я чув на засіданнях Національної Ради. Всі промовці, здавалося, старалися обмежитися лише „законністю й порядком", відкидаючи всяку можливість революційної творчости, чи революційні зміни дотеперішнього життя краю.

Враження було у мене тяжке. Здавалося, що члени Національної Ради не відчували всіх тих великих подій, які наступили на їх рідній землі. Здавалося, що вони зовсім не розуміють, що саме тепер переживає український нарід на всіх просторах його земель і вони не оцінюють подій, що в основі ламають і трощать дотеперішнє його життя. Найрадикальніші промови посла Льва Бачинського на мене робили враження дореволюційних промов членів російської Конституційно - Демократичної партії, або партії „опозиції його імператорської величности", що хотіла лише маленьких реформ при царському самодержавстві. Инші посольські промови можна було порівняти з промовами членів земських зборів, що належали до ріжних цареславних партій, які иноді дозволяли собі гратися в лібералізм, домагаючись „розумних реформ".

В свойому щоденнику я записав так свої враження від Національної Ради крім висловлених вище:

7. лютого. Був на засіданнях Національної Ради. Звертає на себе увагу з одного боку те, що і члени Ради і державні секретарі про всі справи говорять отверто, малюючи їх чорними фарбами так, як вони є, а з другого боку недоброзичливе відношення до київського уряду. Л. Бачинський нападав на Київ за висилку за кордон дипльоматичних місій, за „невмілу закордонну політику" і т. д. Секретар Макух критикував фінансову та економічну політику Київа, але все робив в саркастичних формах, стараючись змалювати київський центр як збіговище безмозких політиків. Він нападав на Київ за його радикально-соціяльні реформи, за слабе забезпечення Галичини збіжжам і т. д. Київських вождів українського визвольного руху більшість промовців пробувала за „неуміння проводити державними справами" й за необачні радикальні соціяльні реформи, а міжтим сами промовці не розуміють і не знають тих подій, які відбуваються в глибинах українських національно-революційних мас.

Кивають вони багато в київський бік, що там не закопано революції й національно-державного будівництва в „казьонний" мундур, як це стараються зробити вожди українського народу в Галичині. Міжтим вони самі викривають у своїх промовах таке, чим не можуть похвалитися, що в себе в Галичині вони впорядкували й що дійсно їх „уніформована" національно-державна боротьба багато краща від київської політики. На Київ кивають, а самі не можуть упорядкувати у себе хочби такі справи, як справа з дрогобицьким комісаріятом, що провадить свою власну „нафтову політику", не виконуючи приписів і наказів центральної влади. Таксамо не можуть поладнати справи з повітовими комісаріятами, які на власну руку провадять свою „економічну політику" й не випускають збіжа зі своїх повітів у инші голодні повіти. І центральна влада не встані їх змусити виконувати її розпорядження. Багато ще иниих справ, що свідчать про безсилість центрального уряду, як наприклад в справі мобілізації та поповнення командним складом армії, або в справах залізниць і т. д., потребують пильної уваги від Національної Ради.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЯ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

На поліції. — Ви жонаті?
— Так.
— Як довго?
— Від трох днів, але це підбите око то я мав уже перед шлюбом.

—o—

Успішне оголошення. — Чи адвертізаменти у вашім часописі успішні?
— Надзвичайно. Недавно одна оголосив: „Потребую хлопців до праці". На другий день жінка породила йому близнята, двох хлопців.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКІ ІМІҐРАНТИ А НАБЛИЖАЮЧИЙСЯ ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ.

У 1930. році має відбутися у Злучених Державах новий перепис населення. При останньому, що відбувся 10 літ тому, записано більше ніж половину Українців за Москалів і за Поляків. Причиною сього була мала національна свідомість наших еміґрантів. Її використали Москалі, а ще більше Поляки, які подбали про більше число своїх конскрипційних аґентів, що опісля переводили спис у їх користь.

До нової конскрипції йде у польській американській пресі і орґанізаціях вже від пів року жива підготовка. З нашого боку в тім напрямі нічого досі не зроблено. А підготовка потребує часу!

Треба, щоби українські орґанізації, передовсім горожанські клюби, подбали, з одного боку за приділення нам як найбільшого числа місць конскрипційних аґентів, з другого боку заздалегідь підшукати для сеї ціли достаточне число національно свідомих і совісних людей.

Також духовенство повинно розвинути в тім напрямі інформаційну й освідомлюючу працю при церквах.

Преса повинна розпочати підготовку і постійно нагадувати нашому громадянству, що чим більше викаже нас конскрипція, тим більше буде уряд числитися з нами і з нашими домаганнями.

Антін Пасічник.

УКРАЇНСЬКА ПРОПАҐАНДА ЧЕРЕЗ РАДІО.

Dear Sirs:

Will you kindly print the following article in "Svoboda," if you think it's worth while. I am sorry I couldn't write it in Ukrainian for I cannot write very well in our language.

I have the habit of reading Svoboda to improve my Ukrainian reading. So in Saturady's paper, July 13th, on page three in the column „Голоси Читачів", I have read a very interesting article written by В. Гасій.

I, too, think we should have Ukrainian programs on the radio. We could use the radio to bring out our national sorrow and to let it be known among the different nationalities in America. By that statement I mean, to bring out how the Polish nation treats the Ukrainians in Europe. There are still many people who don't know how our people are suffering in Europe, or who Ukrainians are. Many people even say they never heard of them.

Now if we could have a Ukrainian program on at least once a month, we could be more popular. More Americans would hear of us and our beautiful songs.

To have these programs on the radio we must have money to pay the expenses, such as singers, musicans, etc. The only way we could raise some money would be for each boy on girl, woman of man, who would like to hear their own people talk about their country, or hear the singers singing their own language on the radio, to give as much as they can each week or month. I am willing to that and I am positive that there are many more girls besides me that would do the very same thing.

Very truly yours,

Sofie Cello.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українець скінчив право.

Михайло Пізнак, що мешкає в Ню Йорку на 95 вулиці, скінчив Фордгемський університет і здобув звання „бечелор ов ло". Молодий адвокат є сином Івана та Юлії Пізнак, котрі приїхали до Америки 25 років тому з Галичини.

М. Пізнак перед університетом скінчив з відзначенням публичну школу в 1919 році. Потім також з успіхом скінчив Клінтон Гай Скул в 1923 році. Потім учащав до Каледж ов ді Сити Ню Йорку та до Колумбійського університету. Нарешті вступив до Фордгемського університету, який тепер скінчив.

Крім того він має також музичну освіту й, не зважаючи на те, що ще молодий, бо має всього 23 роки, він уділяв лекції гри на скрипці для инших. Поза наукою він також брав участь в деяких українських орґанізаціях.

Тепер він працює з адвокатською фірмою Карідон Б. Донган в Ню Йорку.

Приятель.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

З весілля стрільця на інвалідів.

В неділю, 14. липня оженився бувший стрілець Михайло Винник із Марусею Городинською. Вінчав їх о. К. Кирстюк, парох української православної церкви в Филаделфії по старому українському звичаю.

По шлюбі молодий Винник забрав своїх товаришів по зброї на забаву до себе.

Підчас забави оден із стрільців, п. Василь Петрусик, підніс думку, що треба згадати про тих, що не можуть женитись і на весільній забаві присутними не можуть бути. Всі присутні знали, про кого він говорить.

Без зайвої балачки молодий і молода зложили по $5.00, решту доложили кількох присутних стрільців, на інвалідів Української Армії. Всіх грошей зібрано $18.00.

Зібрано на тім примірнім весіллю невелику суму, але чи Ви, читачу, робите то саме? Бо на кожного Українця в Америці припадає сей обовязок: „Памятати про українських інвалідів при кожній забаві." Тоді певно їх будучність буде запевнена.

А тепер дещо про молодих. Молодим з нагоди їх весілля треба пожелати найкращого успіху в їх життю. Стрілець Винник належить до тих козарлюг, що не зневірились у все, що своє рідне по програній війні. Стрілець Винник є активним членом У. С. Г. і вже нераз показав свою добру волю до праці для розвою У. С. Г., хоч війна полишила йому також памятку, бо простудившись, дістав початки сухіт, з котрих тепер поволі виривається. Є надія, що при помочі молодої жінки він цілком вичуняється і дальше буде працювати між своїми товаришами.

Присутний.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ГОЛОСИ КАНАДІЙЦІВ ПРО ПРОМОВУ ПОСЛА ЛУЧКОВИЧА.

Промову, яку посол М. Лучкович виголосив у парляменті в Оттаві 28 травня підчас дебати над буджетом департаменту іміґрації, часопис „Ситізен", що виходить в Оттаві, назвав найлучшою промовою того дня. Він оповідає про нашого посла:

„Він є молодий Українець, покінчивший університет і очевидно інтелектуально випосажений. Він говорить по англійськи без сліду акценту, з силою і запалом. Він подав свій погляд на питання взагалі, але говорив з горячим обуренням проти чинників, які, як він каже, провадять кампанію проти іміґрації з Середної Европи. Виглядає, що епископ Лойд з Саскачевану, який відзначився в аґітації, котра провадила до слідства підчас минувшої сесії, дивиться дуже згори на сих людей і назвав їх „темними, брудними, чосником смердячими, непожаданими континенталами". Ганзард (урядовий протокол з промов у парляменті) з нинішнього дня буде кипіти деякими словами п. Лучковича, якими він зганив прелата з Принс Алберт. Се було таке словне бичовання, якого парлямент не чув уже довгі дні. Молодий посол скартав такі вислови як несправедливі й обчислені на викликання расової ненависти, тимбільше, що вони не відповідають характерови та осягам чужинецького населення на заході і їх причинків до громадського життя.

„Загально говорячи, українсько-канадійський посол став по стороні свого і сусідних народів. Він арґументував, що вони льояльні, дбалі та шануючі закони; що вони також само інтеліґентні, як хто другий, і таксамо корисні в будуванню краю. Він спротивився фразі „непожадані краї", бо се робить враження, що люде, які приходять з тих країв, є спутані расовою низшістю. Його розвязка на расову асиміляцію є: лишити її в спокою.

„Палата очевидно вважала се за дуже компетентну промову, коли судити по щедрих оплесках, які посипалися з обох сторін. Д-р Меніон зараз встав, щоби зложити свою ґратуляцію і в імени консервативної партії дати перестерогу людям чужинецького походження в Канаді. Він сказав, що підчас послідної виборчої кампанії один пан з Торонта виголосив промову, в якій виступив проти чужинців, а противна партія переклала сю промову на кожду мову і розкинула по цілій Канаді, немовби се була думка цілої консервативної партії до чужинців у Канаді. Він дав до пізнання, що та промова дорого коштувала консерватистів і була сильним чинником до особистого поваления п. Міена. Він немов молився, щоби його партія спаслася від такого сорта".

Урядовий протокол промови подає, що п. Меніон сказав: „Я вірю, що нарід Канади може гордитися фактом, що хтось, що походить від українських родичів, хоч і родився на сім континенті, був здібний виголосити, як член сеї палати, промову, якою кождий достойний посол міг би справедливо бути гордим". А посол Вард (Давфін) сказав від себе: „Я дуже погоджуюся з фільософією достойного посла з Веґревил і хочу поґратулювати йому за знамениту промову, яку він щойно виголосив. Ні один посол підчас цілої дебати не став твердше обома ногами на земли і не обговорював справи основніше ніж він".

В гостинниці. Гість (невдоволений стравою, до вейтера): Коли господар купував цю рибу?

Вейтер: Не знаю, прошу пана, бо я тут щойно осьмий день.

ЧОРТ НАЙМИТОМ.

(Казка Івана Наумовича).

В однім селі був один дуже богобойний і милосердний чоловік, котрий не минув ніколи бідного, щоби йому не подати грошика, а кромі того кождого дня ставив перед хатою на столі миску страви для переходячих голодних. Тоді ходив ще Господь Ісус Христос по світі, а ходив собі також і чорт — дух святий при нас грішних — щоби собі деяку людську душу для пекла придбати. Набігавшися чорт одного дня по кількох селах й не найшовши для себе нічого, так дуже приголоднів, що прийшовши під хату того богобойного чоловіка, осмілився зайти на подвірє, засів до миски зі стравою, виїв все до чиста, і ще вилизав, хоч добре він про те знав, що то страва для бідних.

А тодішними часами чорти ще не були такі лихі, як теперішні, то як перевідав про те їх старший Люципер, що він страву для бідних виїв, дуже тим розсердився, і коли він до пекла повернув, казав перед ним заперти двері, щоби його не впустили, і осудив його, щоби три роки був на світі за покуту, і щоби до пекла не смів повертати.

Тодішними часами було дуже лихо на світі з тою панщиною. Пани мучили нарід гірш тої німої худоби, так що люди дуже бідні були. Перекинувся чорт в наймита, приходить до одного чоловіка, проситься на службу. „На що мені маймита? — каже чоловік, — я сам не маю що їсти". „Яби був до коней", каже чорт. „Е, каже чоловік, які то мої коні, лиш шкіра та кости. Пасти нема на чім. Нині неволя, нема коли собі ні хліба ні паші як зібрати, бо від понеділка до суботи женуть атамани на панщину, а в неділю набирай горівки з горальні та вези. Сіно зогнило, ячмінь зріс, солома почорніла, не знати чим буде зимувати. На що мені наймита".

Іде чорт до другого, і другий таке саме каже, і третий і десятий. Аж прийшов до одного, що ніби був ліпшим господарем, та часто занепадав на дихатицю, да той йому каже: „Ну, правда, мені би наймит здався, щож, коли я сам не маю що їсти". — „Е, прийміть, прийміть мене", проситься дявол, „якось ми переживимося". „Ну, каже господар, остань про мене, але відай не довго будеш; втечеш сам".

Як сів чорт на службу, то за кілька днів коники того господаря стали як кати. На панщині робив за двох і всего господарства доглянув, а до якої роботи став, то все йому якби, горіло під руками. Поле поорав, порадив, що там диво. Взялося тому господареви все дуже красно родити, що ніхто би не був і повірив, що то той самий господар. На гумні наложив чорт стіжків, худібка примножилася, будинки понаправляв, що то аж панові в око впало. А був то пан дуже лукавий, що не мав більшої втіхи, як докучати своїм підданим.

Приходить раз атаман, кличе господаря до двора. Господар іде, паде панові до ніг, пан повідає:

— Мені казали, що ти, хаме, тепер такі коні маєш, що ще кращі як мої. Чуєш, завтра рано щобись мені ту скалу з гори цілу як є сюда на подвіря привіз, а ні — то знаєш — батоги! Господар упав панови до ніг, нічого і не каже, іде до дому тай плаче, каже: як я перевезу таку скалу? Де є такий, щоби її на віз вложив, та якого воза і яких коней би до того потреба?

Прийшов до дому заплаканий, а його чорт-наймит питає:

— Що ви, пане господарю, такі сумні?

— Ой, каже, біда, так а так, розказує йому все, як йому пан казав.

— Е, каже наймит, не журіться, якось то буде.

На другий день, ще господар спав, чорт звалив скалу на віз, везе до двора.

Приїхав у браму, а пан очи свої забув, бо йому не треба було скали, лиш хотів допекти господареви, та щоби його мав за що бити. Побачивши, що той таки направду везе скалу, кричить здалека: „Не вези її сюда, не вези, бо браму завалиш." Але чорт якби не чув того слова, як не віде в браму, тай брама за ним завалилася, а він заїхав на подвіре тай скинув скалу перед домом. Пан лиш заскреготів зубами, уже нічого й не каже. Але на другий день приходить знов атаман і кличе господаря до двора.

— У тебе, хаме, каже, добрі коні і розумний наймит, робітників в поли є у мене доволі, так я тобі приказую, щобись мені до неділі весь той лісок зрубав, звіз, і скорчував, а ні то знай, які будуть батоги.

Господар упав панови до ніг та, вставши, повідає: „Вельможний пане, та же до того треба хоть сто люда, деж я тую роботу годен зробити?" А пан його по лици та о землю. „Ти, хаме, мудю, смієш мені відповідати? Не знаєш, що то панська воля?"

Іде господар з плачем до дому; знов його питає чорт-наймит, чого він так сумує.

— Ой, каже, аж тепер я вже цілo пропав, та розказує йому все.

— Е, каже чорт, шість днів, то є час, лиш треба добре взятися до роботи. Не журіться, пане господарю, якось то буде.

Як возьме чорт сокиру і городник, як не пійде, то за один день весь лісок зрубав, другого дня поскладав в стоси, третого дня стоси повозив, четвертого і пятого дня все чисто скорчував, а шестий день уже і випрятав всі пні і корінне.

Здивувався господар тай ціле село, що то за такий наймит. І бачите, не годився на гроші, не знати за що служить, і супокійний і покірний, лиш одно дивно було, що за три роки служби ніхто його не видів у церкві. Як люди до церкви ідуть, то він собі десь якусь роботу найде, або з кіньми іде в поле; ніхто не видів, щоби він коли і перехрестився, а як сідали до обіду або вечері і хрестилися, то він тоді відвертався назад.

Уже йому завтра має рік кінчитися, радби вже дістатися до пекла, аж тут приходить знов атаман з двора, кличе господаря до пана.

— Мудю солений! каже пан, я твої коні не замучу? Зараз запрягай, вези мене до пекла.

— Ой, каже господар, вельможний пане, я не знаю дороги, куда їхати, та де воно.

— Ну, то я тобі покажу. Чуєш, за пів години ідемо. Рушай!

А пан хотів його коні так зігнати, щоби йому поздихали, такий був дуже лукавий.

Приходить господар до дому, знов сумує. Питає його чорт, чого? Га, так а так, за пів години, каже, маю пана везти до пекла.

— Ну, каже чорт, то я буду за фірмана. А ви їдьте зі мною.

Чортови то на руку було, бо й так йому вже покута за ту страву, що бідним зїв, кінчилася, а мав він злість на пана, що його так дуже примучив тою скалою і тим лісом. Та повідає він господареви: Як сядемо, я затну коні і поженемо. Потому я його скину з воза, а ви обертайте і не оглядайтеся, та їдьте до дому, а щобисьте не заблудили, то чорний пес покаже вам дорогу.

Заїхали перед двір, пан сів на віз, чорт затяв коні, жене. Як приїхали під велику скалу, чорт взяв пана за чуприну, та кинув його з воза, і сам зіскочив за ним, а господар пігнав до дому. Пана вже ніхто відтоді в селі не бачив.

Конець казки, а наука з неї така:

1. Милостиня для бідних така свята, що і самий діявол її шанує. Будьмо милосердними!

2. Злість, лукавство і гордість до часу панує, а терпен — спасен.

Скромність. Один чоловік у розмові з другими був дуже скромний. Раз вечером мав гостей. Коли повний місяць засвітив у кімнату, один гість не міг здержатися, щоби не висловити захоплення місячним сяйвом. Одначе господар відповів скромно:

— Ваша похвала бентежить мене. Цього трошки місячного сяйва, яке кидає моя вбога хатина, не заслугує справді на згадку.